

Evropski svet in manjšine

Zanimanje za manjšinska vprašanja, za vrednote kulturnega in jezikovnega izročila tudi manjših skupnosti, ki narašča med evropskimi znanstveniki in tudi v delu javnega mnjenja ter publicistike, počasi prodira tudi v mednarodne organizacije. Lani je Evropski parlament odobril Listino o pravicah manjšin, v okviru Združenih narodov pa se z manjšinsko problematiko že nekaj let ukvarja Komisija za človekove pravice. Pred časom se je tudi Evropski svet, zveza 21 držav s parlamentarnim večstrankarskim sistemom v Evropi (kot opazovalci sodelujejo pri njem Jugoslavija in še dve državi), začel poglobljati v vprašanja ovrednotenja manjšinskih skupnosti. Že pred leti je Evropski svet v svojih dokumentih poudarjal pomen zaščite manjših skupnosti, pobuda pa se nadaljuje.

Konferenca evropskih krajevnih in deželnih oblasti, ki je eden izmed organov Evropskega sveta, je naročila svoji Kulturni komisiji, naj razpravlja o manjšinskih vprašanjih. Kulturna komisija pa je naročila svojemu predstavniku Sanchezu Fabi, naj kot poročevalec pripravi pregled nad položajem v državah članicah. Končni cilj komisije je izoblikovanje Listine Evropskega sveta o kulturnih pravicah manjšin.

Kot eno prvih dejanj v tej raziskavi je Kulturna komisija sklicala javni posvet manjšinskih predstavnikov alpskega loka. V torek, 21. septembra, se je komisija preselila v Trident zaradi tega. Manjšinski predstavniki so bili povabljeni, da javno nastopijo v deželni palači in povedo svoje mnenje o stanju in zahtevah manjšinskih narodnostnih skupnosti na področju šolstva, kulturnih dejavnosti, sredstev množičnega obveščanja in decentralizacije ter političnega sodelovanja.

Udeležba ni bila najboljša, saj niso bile zastopane številne skupnosti, na primer tudi naša ne. Kljub temu je za začetek takega večletnega načrta Evropskega sveta pomembno, da so komisarji slišali življenjska pričevanja. Podatke morejo manjšine še izpopolniti. Dobro so bili zastopani koroški Slovenci, za katere so poročali ravnatelj Vospersnik, Warasch in Sommeregger. Prisotni so bili tudi predstavniki Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane, ki so tudi poročali.

Italija - država, kjer vlada birokratski totalitarizem

Navadno povezujemo priimek totalitarni s pojmom kake diktature, ki se sklicuje na kako »levo« ali »desno« ideologijo. Vendar pa se javlja še nov tip totalitarizma — birokratskega totalitarizma, ki lahko vklene kak narod oziroma državo v neznošen oklep, ki duši svobodo posameznika in celih skupnosti prav tako kakor ideološki totalitarni sistemi in je prav tako neznošen.

V mislih imamo italijansko birokracijo, ob katero takorekoč vsak dan trčimo. In ne le vsak dan, lahko rečemo, da vsako uro, neprestano. Italija je že nekdanj »slovela« kot najbolj birokratska država v Evropi. Pravzaprav še pred svojim nastankom kot država, kajti burbonski režim v južni Italiji je bil že pojem birokratske vladavine za tiste čase. Zedinjena Italija je tisto birokracijo nele sprejela, ampak jo je še dopolnila z birokracijo savojskega Piemonta. Fašistični režim je dal birokraciji novega zagona, saj je njej zaupal dejansko kontrolo v državi. Vsakovrstni uradi so birokratsko nadzirali in urejali delovanje vseh ustanov, vseh podjetij, vseh društev, in imeli pod nadzorstvom takorekoč vsakega človeka. Za vsakršno delovanje je bilo potrebnih nešteto dovoljenj raznih birokratskih uradov, ki so tako lahko izločili iz javnega življenja vsakega, kogar so hoteli, in mu celo onemogočili eksistenco. Naj spomnimo samo na vprašanje državljanstva (mnogim ljudem na Primorskem je bilo odrečeno ali preklicano iz neznanih vzrokov, potem ko so ga že imeli in jim je po vsej pravici pritekalo), dalje na vprašanje dovoljenj za delo, postopek pri prošnjah za kako služ-

bo, za odprtje trgovine ali kakega javnega lokala, za obrtno dovoljenje itd.

Povojna vladavina, ki se imenuje demokracija, je pustila skoro nedotaknjeno birokracijo, ki jo je podedovala od fašističnega režima, namesto da bi bila temeljito prenovila državno upravo. To je storila morda iz strahu pred komunizmom, zato se je naslonila na staro državno oziroma upravno birokracijo, ki je bila že utečena in je imela nadzorstvo nad vsem in nad vsakomur. Vsul pa se je plaz novih zakonov, ki so prinesli marsikaj novega in tudi dobrega, toda hkrati so tudi obremenjevali italijansko življenje z vedno novimi birokratskimi postopki. Življenje v državi se je vedno bolj birokratiziralo. Ustanovljenih je bilo nešteto uradov, ki delujejo po centralistično zasnovanih birokratskih postopkih, a vzporedno, kakor da bi birokracija na enem tiru ne vedela za to, kaj dela birokracija na drugem, na tretjem, četrtem tiru in tako naprej. To je občutil že vsakdo, ki je imel opravka z italijanskimi uradi, to se pravi, vsi ljudje. Koliko postopkov in dokumentov je potrebno za vsako prošnjo. V vsakem uradu zahtevajo vedno spet nove dokumente, ki stanejo tudi po 15.000 lir, kot npr. potrdilo o nekaznovanosti, ki ga izdaja za tiste, ki niso rojeni v kraju, kjer jim je potrebno, samo ministrstvo za pravosodje v Rimu, agencija, na katero se je treba obrniti, da preskrbi tak dokument, pa zahteva tako tarifo. Podobno je z rojstnim listom itd.

Vsakdo tudi ve, kak je postopek, preden mu kaka državna ali poldržavna ustanova

dalje na 2. strani ■

Predavanje o Koroški

Na ljubljanskem inštitutu za narodnostna vprašanja sta v ponedeljek predavala o položaju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem predsednika obeh osrednjih manjšinskih organizacij na Koroškem. Predavanje se je odvijalo v okviru niza na temo »Narodnostna vprašanja v sodobnem svetu«. Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc je poudaril, da se je že nezadovoljiv položaj še poslabšal po sporazumu treh vsedravnih koroških strank iz leta 1976, na katerem sloni za slovensko narodnostno skupnost nesprejemljiva sedmojuljska zakonodaja. Avstrijska manjšinska politi-

ka je še vedno usmerjena v asimilacijo. Koroški Slovenci pričakujejo tudi pritiske predvsem za zmanjšanje obsega dvojezičnega šolstva. Feliks Wieser, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, je poudaril, da je vzdušje v Avstriji in na Koroškem takšno, da ni moč pričakovati pozitivnih sprememb ob stališču, ki so ga zavzela koroška vodstva treh vsedravnih strank, in sicer socialistične stranke z deželnim glavarjem Wagnerjem, ljudske in svobodnjaške stranke. Wieser je podčrtal pomen akcijske enotnosti obeh osrednjih organizacij v vprašanjih, ki zadevajo uresničevanje določil sedmega člena državne pogodbe.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 3. oktobra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Veliki orkestri; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Mladinski oder: »Emil in detektivi«; 11.00 Se-stanek z...; 11.15 Vera in naš čas; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 4. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: dodaj življenje letom, ne samo leta življenju; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Poročila; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Glasbene skice; 14.55 Naš jezik; 15.00 Sport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 iM in glasba; 18.00 Od Milj do Devina; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 5. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Povejmo še kaj o otrocih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 Od Milj do Devina; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Otroški kotiček; 15.00 Evergreeni; 16.00 Arhitektura in arheologija v luči najnovjših odkritij; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Z besedo o glasbeni umetnosti; 18.00 Izvirna radijska igra: Tone Peršak: »Pokojnik«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 6. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Sprehodi po tržaških predmestjih; 8.45 Glasbena matineja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 Pod Matajurjan; 13.00 Poročila; 13.20 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: (umetniško branje): Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Glasbene skice; 14.55 Naš jezik; 15.00 Dijaška tribuna; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Na goriškem valu; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 7. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenci v Ameriki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Otroški kotiček: »To pa je laži!«; 15.00 Beseda ni konj; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 8. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 Pogovori o kulturi; 13.00 Poročila; 13.20 Naša gruda; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Glasbene skice; 14.55 Naš jezik; 15.00 Od ekrana do ekrana; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 9. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Sobotni trim; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Drago Jančar: »Galjot«; 14.30 Otroški kotiček: »Najdihojca«; 15.00 Iz studia neposredno; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pozabljeni smeh; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Italija - država, kjer vlada...

■ nadaljevanje s 1. strani

nova izplača kak znesek, ki mu ga je dolžna. V bankah prav tako bujno cvete birokracija. Gorje, če se predstavi kdo s čekom, na katerem sta ime ali priimek samo malo spremenjena, da je npr. ime zapisano v slovenski obliki namesto v italijanski (ali tudi narobe) in da je kaka črka preveč ali premalo. Kljuke na slovenskih sičnikih so prava naslada za italijanske birokrate, ki se ob njih lahko naučijo svoje neomejene oblasti. Koliko bančnih čekov ni izplačanih pri bančnih okencih na ta račun in koliko porok je že moralo biti odloženih, ker ime v dokumentu ženin ali neveste za uradnike ni bilo »prav« napisano. Znano je, do kakih zapletov pride zaradi tega tudi pri kakih postopkih za dediščino.

V Italiji moramo biti vsi opremljeni z osebno izkaznico (carta d'identità). Gorje, če je kdo nima. Toda dejansko ta dokument ravno za birokracijo ne velja nič. Noben birokrat ga v resnih primerih ne vzame v poštev. Ne verjame podatku v njem, kdaj ste rojeni. Prinesti morate rojstni list, izdan na novo. V banki, če hočete dvigniti na ček več kot tri milijone lir, morate predložiti poleg osebne izkaznice še kak drugi dokument, npr. potni list ali vozniško dovoljenje. En dokument o osebni identiteti birokratom ni dovolj, vaša identiteta je »gotova« samo z dvema dokumentoma.

Zdaj je vse naše življenje, delovanje in premoženje (davčno stanje) registrirano na kompjuterje v rimskih centralah (ministrstvih, davčnih direkcijah, itd.). Kar nekako mimogrede se je izpolnilo tisto, o čemer so nedavno pisatelji fantastičnih romanov še fantazirali kot o stvari

daljne prihodnosti. Vsi smo registrirani in pod stalnim nadzorstvom kompjuterjev. Vsak človek ima svojo številko in niti ne samo eno. Stalno jo mora nositi pri sebi, če je kje v službi, zaradi plačilnih formularjev itd. Noben podjetnik ali obrtnik ne more nikamor odpeljati niti enega svojega najbolj preprostega izdelka, če ni opremljen s posebnim »spremnim listom«. Gorje mu, če pade v cestni blok policije in ga zasačijo, da pelje npr. popravljen radijski aparat ali par čevljev brez takega potrdila. Če greste pojest v kak bufet »pizo« ali hrenovko s kozarcem vina, pa vas dobi policija pri izhodu brez blagajniškega potrdila lokala, ste mastno kaznovani vi in lastnik bufeta ali restavracije.

Vsi smo postali v vsem odvisni od države. Ona je naš gospodar, mi ji moramo biti na voljo pokorni. Toda država je nekaj abstraktnega. Država — to nismo mi vsi, to ni ljudstvo, to ni narod, to je birokracija. Ona odloča o našem življenju. Če vam en dan v kakem uradu nočejo sprejeti prošnje, vam rečejo, da tak dokument sploh ni potreben. Izgubili ste en dan, a komu se lahko pritožite? Samo kakemu birokratu, ki vas bo neprijazno odpravil, če vam ne bo še zagrozil, s prijavo sodišču zaradi žalitve.

Mimogrede, skoro neopazno smo postali vsi v vsem odvisni od birokracije, ki je postala vladajoča plast v moderni državi, najbolj pa v Italiji. Njej se ni mogoče upreti. Nekdo se lahko bori proti vladi in jo poskuša vreči. Toda proti birokraciji se je zaman boriti, vreči pa je sploh ni mogoče. Niti vsemogočnim sindikatom ne pade kaj takega na misel. Toda zadeva postaja resna, zlasti odkar nas nadzira birokracija s kompjuterji in razpolaga z vso avtoriteto države.

Ponesrečen poskus izkrcanja v Albaniji

Albanska tiskovna agencija je poročala, da je prišlo na albanski obali v noči od sobote na nedeljo do oboroženega spopada med albanskimi varnostnimi silami in skupino beguncev, ki se je izkrcala na obali. Varnostnim silam je priskočila na pomoč vojska. Oborožen spopad se je odvijal pet ur. Notranje ministrstvo je sporočilo, da so varnostne sile popolnoma uničile napadalce. Skupino je vodil Xevdet Mustafa. Zajeli so večjo količino orožja. Skupina je razpolagala z radijsko postajo in večjo količino ameriških dolarjev, italijanskih lir in albanskih lekov. Tiskovno sporočilo ne omenja točnega števila članov begunske enote, kot tudi ne morebitnih izgub med albanskimi silami.

—o—

ATENTATI

Zahodnonemški policijski agenti v Frankfurtu so v torek preprečili eksplozijo peklenkega stroja, ki so ga neznani zločinci bili postavili v neposredni bližini železniške postaje, in sicer pred poslopjem, v katerem so uradi filipinske potovalne agencije. Izvedenci so ugotovili, da je bil pred omenjenim poslopjem postavljen na-

boj, ki bi utegnil povzročiti ogromno škodo. V ponedeljek so v Frankfurtu eksplodirali trije peklenki stroji in so povzročili ogromno škodo v uradih dveh mednarodnih turističnih agencij in v uradih ameriške letalske družbe PANAM. Pri tem je izgubil življenje 47-letni hišnik, njegova žena pa je bila hudo ranjena.

SLOVENSKI IZSELJENCI

V Greensburgu v Združenih državah Amerike se je zaključil štiridnevni kongres najpomembnejše organizacije slovenskih izseljencev v Združenih državah Amerike. Slovenska narodna podpora jednota ima že dolgo tradicijo v skrbi za ohranjanje zavesti kot tudi v socialni dejavnosti. Izvolili so novi upravni odbor in sprejeli več resolucij. Med te naj omenimo resolucijo o ohranjanju in razvijanju etnične dediščine iz matične domovine. Nadaljnja resolucija priporoča in podpira večjo udeležbo mladih slovenskih izseljencev v poletni šoli slovenskega jezika in kulture v Kranju. Povečali so tudi število štipendij mladim članom za šolarje. Nov predsednik Slovenske narodne podporne jednote je Edvard Hribar.

Sužnji v moderni italijanski družbi

Vsi smo se učili v šoli pri urah zgodovine o družbenih razmerah v nekdanjih časih in smo pri tem zvedeli tudi o sužnjih v starem veku. Sužnje so imeli ne samo bogati, pa tudi manj bogati Rimljani in Grki, ampak tudi drugi evropski narodi. Tako je bilo tudi na drugih celinah. Krščanstvo je v Evropi počasi odpravilo suženjstvo, ostale pa so razne oblike podložništva, kot npr. tlačanstvo. Vendar so bile mnogo milejše od suženjstva, kajti tlačan je že imel poleg dolžnosti tudi pravice in oboje je bilo zapisano v urbarjih. Suženj pa ni imel nobene pravice, bil je popolnoma odvisen od milosti in nemilosti svojega lastnika. Ta ga je lahko nekaznovano tudi ubil, če je hotel, kot npr. psa, vola ali konja.

Revija »Cerkve v sedanjem svetu«

V Trst je prispela 7. in 8. številka revije »Cerkve v sedanjem svetu«, ki je posvečena temi »Sveto pismo v katehezi«. Uvodnik o tem je napisal Valter Dermota. V članku piše med drugim: »Pravilno razlaganje svetega pisma je težko in odgovorno delo. Brez dvoma imajo pri tem posamezni znanstveniki važno nalogo. Brez njih ne bi mogli napredovati v poznanju svetega pisma. Toda sveto pismo ni samo človeško delo, kot na primer Cezarjevo poročilo o vojni v Galiji ali Tacitova razmišljanja o Germaniji, temveč sad skupnega prizadevanja Boga, ki sporoča svoj odrešenijski načrt, in človeka, ki zapisuje profano dogajanje božjega ljudstva. Kakor je Bog nekoč sporočal svoje sporočilo s pomočjo človeških zapiskov, tako tudi danes v istih zapiskih sporoča svoje sporočilo, ki ni zgodovina nekega naroda, temveč odrešenijsko dogajanje. V tem odrešenijskem dogajanju danes hoče Bog imeti odločilno besedo. Ta beseda se izraža v cerkvenem učitelstvu, ki zastopa božje vidike pri razlagi odrešenijskega načrta danes. Sveto pismo je zraslo iz judovske miselnosti, saj so bili vsi pisatelji svetega pisma Judje. Vsak narod, posebno še judovski, ki je čutil, da je od Boga izvoljeno ljudstvo, ima svojo miselnost. V tej miselnosti in dostikrat celo simboliki je treba umevati svetopisemsko sporočila«.

Os osnovni temi te številke, t.j. o svetem pismu v katehezi, razpravljajo potem še Cesare Bissoli iz Rima, Ante Kresina z Reke, Milan Holz iz Rima, France Rozman in Martin Bliem iz Celovca. Nekateri so zastopani tudi s po dvema člankoma oziroma razpravama, kar razodeva določeno zadrego oziroma stisko za so delavce.

Tudi vsebinsko je debata precej zožena; menimo, da bi se dalo o tako zanimivi in aktualni temi povedati še veliko več in veliko aktualnega, tudi glede na dušnopastirske razmere na Slovenskem.

V rubriki »Pastoralna vprašanja« objavlja Ivan Albrecht iz Ajdovščine razmišljanje pod naslovom »Pred začetkom katehetskega leta«. V njem opozarja, da je važen tudi način, kako učiti in razlagati evangelij vedno novim generacijam mladih. Te generacije so različne, zato

dalje na 7. strani ■

Taka oblika suženjstva se je ohranila do moderne dobe na ameriški celini in sicer na velikih plantažah v južnem delu današnjih Združenih držav, v Braziliji, na Haitiju in še v nekaterih drugih krajih. Lastniki plantaž so kupovali sužnje od trgovcev s sužnji, ki so kupovali črnce od njihovih poglavarjev v zahodni Afriki ali od arabskih lovcev na sužnje in jih prevažali v Ameriko ter jih prodajali na suženjskih trgih. Skoro vsi črnci, ki živijo danes v Združenih državah, v Braziliji in v državi Haiti, so potomci sužnjev, ki so bili uvoženi tja v 18. stoletju, delno pa tudi še v začetku preteklega stoletja. Kot znano, je odpravil suženjstvo šele ameriški predsednik Abraham Lincoln v začetku druge polovice preteklega stoletja, zaradi česar je izbruhnila državljanska vojna med severnimi državami Združenih držav in južnimi državami, ki so menile, da ne morejo shajati brez suženjstva, s to najbolj ceneno delovno silo. Zdelo se je namreč, da brez nje ni mogoče rentabilno obdelovati velikih plantaž v Louisijani in drugod. Zmagale so, kot znano, severne države in suženjstvo v Združenih državah je bilo dokončno prepovedano in odpravljeno.

Toda bistvo suženjstva ni bilo obvezno delo sužnjev, ampak njihovo brezpravno stanje. Slovenska beseda suženj res pomeni delavec in izhaja iz nordijske besede söcken, ki je pomenila delo ali delovni dan. Toda v Evropi najbolj razširjena beseda za sužnja - »slave«, nemško »Sklave«, italijansko »schiavo«, je nastala iz severnogermanske besede »laus« ali »lausung«, ki je pomenila dobesedno »brez«, človeka, ki je brez vseh pravic. Tak človek ni imel nikakih pravic v družbi, v kateri je živel, a tudi ne posebnih dolžnosti, kajti dolžnosti so imeli samo svobodni ljudje.

Mimogrede rečeno, ni med besedama »slave« (suženj) in »Slovan« nikake zveze razen fonetične, kajti beseda Slovan ali prvotnejše Slaven je nastala iz besede Vandals. To je bilo narodno ime Vandalov, iz Vendals pa je nastalo Slaven tako, da sta se v določenem štadiju jezikovnega razvoja, najbolj verjetno v 6. stoletju po

Kr., zamenjala zloga v Vend in als, kot še pri stotinah drugih besed.

Bistvo suženjstva je torej v tem, da človek nima človeških in zlasti ne državljskih pravic. V takem stanju so danes tudi v Italiji ljudje, ki nimajo državljanstva. Takih ljudi je v Italiji na tisoče, verjetno na desettisoče in nimajo nikakih državljskih pravic. Nimajo volivne pravice, ne pravice do potnega lista, pa tudi ne do stalne službe, za katero je pogoj državljanstvo. Na Tržaškem tudi nimajo pravice do nakupa lastnega stanovanja. Ker nimajo državljanstva, ne dobijo nikakega dovoljenja za kako samostojno gospodarsko dejavnost in seveda tudi ne nikakega posojila v banki, da bi si lahko sami pomagali naprej. Kjer delajo, jih izkoriščajo. Sindikati se ne zanimajo zanje, ker ne predstavljajo mase in kot posamezniki za sindikate niso zanimivi. Obratno, sindikati jih celo preganjajo in jih skušajo kot ne-državljanke izpodriniti z njihovih delovnih mest, češ da s svojim delom odjedajo možnost dela kakemu stalnemu delavcu.

Tako živijo ti ljudje v Italiji desetletja in desetletja, vse do smrti, brez vsakih pravic, ki jih zajemamo pod pojem državljske in delno tudi človeške pravice. Vsak delodajalec jih lahko izkorišča, kolikor hoče, ker ve, da se noben sindikat ne bo potegnil zanje in da si ne morejo prebirati dela.

Ti ljudje so živ dokaz, kako je nastajalo suženjstvo v nekdanjih časih — sužnji so postali bodisi vojni ujetniki, bodisi ljudje, ki so iz kakih drugih vzrokov izgubili enakopravnost v družbi, ali pa zato, ker so bili umsko zaostali ali invalidni in si niso mogli ali znali z udeležbo na zborih mož ali v vojski ali pri delu pridobiti enakih pravic kot drugi ter so zapadli v izkoriščanje po drugih.

Zanimivo je, da se niti nobena sociološka študija ne ukvarja s to kategorijo ljudi brez pravic v Italiji, v stanju suženjstva. Tudi sociologi gredo rajši mimo njih, kakor so šli davni zgodovinarji in družboslovci mimo sužnjev. Zanje niso bili zanimivi. To so tudi danes ljudje »brez«, celo brez pravice in možnosti do protesta. Tudi izseliti se ne morejo, če so še mladi, ker ne dobe za to potrebnega veljavnega potnega lista.

Začetek pouka na Zavodu združenega sveta

V hotelu Evropa na nabrežinskem bregu se je v ponedeljek, 27. t.m., začelo šolsko leto mednarodnega Zavoda združenega sveta. Hotel Evropa je le začasni sedež tega zavoda, ker naj bi se s prihodnjim šolskim letom pouk in delovanje zavoda preselila v Devin, kjer naj bi bil njegov dokončni sedež.

Kot kaže, je torej devinsko-nabrežinska občina postala četrti sedež te mednarodne šolske ustanove, ki ima podobne zavode že v Walesu (Velika Britanija), Kanadi in Singapuru. Prav gotovo je torej za občino ta dogodek velikega pomena, saj je tako pridobila pomembno kulturno ustanovo, ki ima velik mednarodni ugled, po svojih temeljnih pravilih pa naj bi se

tudi aktivno vključevala v krajevno življenje. Seveda je namen tega delovanja pedagoški, koristi pa so prav gotovo obojestranske. Zavod je letos sprejel 70 dijakov od 16. do 19. leta starosti iz tridesetih držav. Med sprejetimi dijaki sta tudi dva naša višješolca Tamara Petaros in Aleksander Semen. V profesorskem zboru, ki bo poučeval na zavodu, pa je tudi prof. Karel Bajc.

Pouk se je torej začel; uradno pa bo zavod zaživel 17. oktobra, s slovesnostjo, ki se je bodo udeležile vidne osebnosti iz Italije in tujine. Na slovesnosti bodo sodelovali tudi kulturni delavci iz devinsko-nabrežinske občine, ki bodo tako izpričali

■ dalje na 7. strani

Občni zbor Radijskega odra

Pred kratkim je bil v Trstu redni občni zbor Radijskega odra. Poročilom odborov in razrešnici dosedanemu odboru so sledile volitve novega glavnega in nadzornega odbora. Za novo predsednico je bila izvoljena Matejka Maver, za podpredsednika Glavko Turk, za dramaturga Marjana Prepeluh, za blagajnika Maks Šah, za tajnico Marinka Theuerschuh, nadzorni odbor pa sestavljajo Ivan Bužecan, Marjan Bajc in Peter Švagelj. Dosedanja dolgoletna predsednica Stana Kopitar je bila zaradi velikih zaslug v radijski igralski družini predlagana za častno predsednico.

Radijski oder deluje pri slovenski tržaški radijski postaji že od začetka njene-

ga oddajanja. Ansambel šteje približno 20 članov, ki že desetletja z velikim navdušenjem opravljajo pomembno vlogo širjenja lepe slovenske besede po radijskih valovih v številne slovenske družine tostran in onstran meje. V dandanašnji poplavi raznih poprečnih radijskih in televizijskih oddaj ostaja delovanje Radijskega odra svetla točka v posredovanju dramskih, kulturnih in jezikovnih vrednot. Kdor nepristransko presoja kakovost in odmevnost oddaj na Radiu Trst A, ne more mimo dejstva, da so oddaje Radijskega odra prav gotovo med najbolj resno zasnovanimi in imajo pri rednih poslušalcih velik uspeh.

M. B.

Nabrežina: Umrl je Adolf Pertot

Na pragu svojega 80. rojstnega dne je prejšnji terek po daljši bolezni umrl Adolf Pertot iz Nabrežine. Pokojnik je bil dobro znan po vsej kraški okolici, saj ga je odlikovala globoka narodna zavest, poštenost in pridnost. Njegovo življenje je bilo na las podobno vsem narodno zavednim Slovencem, ki so se rodili pod Avstrijo v teh naših krajih, se že od mladih nog odločili za narodnoobrambno delo, ki so ga z velikimi žrtvami in tveganjem nadaljevali pod fašizmom in v težkih poveljnih letih. Bili so to ljudje s pokončno hrbtenico vedno v prvi vrsti, ko je šlo za uveljavljanje naših pravic in za širjenje naše kulture.

Adolf Pertot se je rodil v delavski družini in se tudi sam posvetil težkemu poklicu kamnoseka. To pa ga ni oviralo, da ne bi vsega svojega prostega časa in večkrat še več posvetil glasbi. Bil je namreč dolga leta cerkveni organist in pevovodja, kjer je zlasti pod fašizmom vodil številni pevski zbor, ki je poleg cerkvenih vadil tudi narodne pesmi. Da pa bi svojo narod-

no pripadnost izpričal do kraja, je sodeloval tudi pri TIGR-u. Jasno, da so ga zaradi tega fašistične oblasti imele na seznamu nezaželenih in tako se je večkrat znašel brezposelen in bil ob koncu fašistične vladavine tudi konfiniran. Leta '44 je bil skupno z velikim številom domačinov odveden na prisilno delo v Nemčijo.

Po osvoboditvi, ko se je vrnil v domačo Nabrežino, je ponovno poprijel za delo tako v cerkvi kot pri raznih kulturnih pobudah v občini. Bil je po duhu demokrat in proti vsakemu totalitarizmu; zato ga jasno najdemo med ustanovitelji SDZ, kjer je na krajevni ravni vedno deloval in večkrat kandidiral na slovenski listi. Svojim idealom je ostal zvest do konca in ko se je ustanovila SSK je s prepričanjem stopil v njene vrste. Pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu in se ga bomo s hvaležnostjo spominjali. Užaloščeni ženi Danili, hčerki Meri, sinu Gregorju in ostalim svojcem izrekamo najiskrenejše sožalje.

A. T.

Skavtsko srečanje goriških in tržaških volvevov

Športni dan v skavtskem duhu: tako bi lahko označili množično srečanje tržaških in goriških volvevov, ki se je odvijalo v nedeljo, 26. septembra v Gorici. Nad 130 mladih se je zbralo, da bi preverilo svoje moči v raznih športnih »panogah« in da bi ponovno obnovilo medsebojne prijateljske vezi. Po slovesni otvoritvi so se zvrstile najrazličnejše igre, od skalpa, tipičnega skavtskega dvoboja, pa do gimkane in med dvema ognjema. Kratek premor za

DSI v novo sezono

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 4. oktobra, začelo svojo redno sezono. Prvi večer bo posvečen kritičnemu obračunu letošnje DRAGE ter razgovoru o novem programu. Začetek ob 20.15!

kosilo je vsem udeležencem vlil novih moči, tako da je tudi popoldanski program, posvečen duhovnim vrednotam skavtizma, zelo dobro stekel. V zaključnem delu srečanja je vodstvo nagradilo zmagovalce, za slovo pa je zadonela Skavtska pesem, simbol mladosti in bratstva.

Vse kaže, da sta tržaški in goriški veji Volvev obnovili svoje delovanje v znamenju medsebojne enotnosti in povezanosti. To pa je že dober pogoj za uspešen začetek, ki naj usmerja celotno delo obeh organizacij.

Vodstvo veje Volvev

Tržaški oktet

Tržaški oktet, ki ga vodi Janko Ban, se je mudil na dvodnevem gostovanju v Volterri pri Pisi. Tržaški pevci so se podali v Volterro na vabilo tamkajšnjega zbora GIACOMO PUCCINI. V soboto so se udeležili 15. mednarodnega festivala v volterskem gledališču Persio Placco. Na koncertu so podali vrsto Gallusovih, Krekovich in Vrabčevih pesmi. V nedeljo je Tržaški oktet nastopil pri osrednji maši v katedrali SANT'ANGELO. Tržaški oktet je bil v Volterri toplo sprejet in žel lep uspeh tako pri publiku kot tudi priznanje pri dirigentih drugih zborov. Na festivalu je nastopil tudi zbor Joža Vlahovič iz Zagreba, ki ga vodi Emil Cossetto.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU vabi k vpisu v

GLEDALIŠKO ŠOLO V TRSTU IN GORICI

V šolo so vabljeni vsi dosedanja slušatelji in tisti kandidati, ki čutijo željo do odrskega ustvarjanja in vzgoje v obvladanju lepe slovenske besede.

Vpisovanje in podrobnejše informacije ob delavnikih od 9. do 13. ure do 4. oktobra v upravi SSG, Ul. Petronio 4, tel. 734-265, ali v Gorici na sedežu Zveze slovenskih kulturnih društev, Ul. Croce 3, tel. 84-495 ob delavnikih od 11. do 14. in od 16. do 19. ure.

Izšlo je »Izvestje« slovenskih šol na Tržaškem za leto 1979-1980

Izvestje srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem ozemlju za šolsko leto 1979/80 je torej izšlo. Zakasnitev, ki je nastala v zadnjih letih, se je tako že precej zmanjšala, še posebno, ker je v tisku tudi Izvestje za šolsko leto 1980/81. Izgleda torej, da bomo prav kmalu lahko spet redno dobivali v roke to publikacijo, ki je zelo pomembna, ker so v njej zbrani podatki o stanju na slovenskih šolah.

Izvestje so izdala ravnateljstva slovenskih srednjih šol. Izid pa so omogočili slovenski denarni zavodi in tiskarna Graphart. Tudi ta letnik je uredil prof. Robert Petaros.

Za uvod, kot geslo tega Izvestja, so napisane besede škofa Antona Martina Slomška o materinem jeziku: »Materinski jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih starih: skrbno smo jo dolžni ohraniti, lepšati in zapustiti svojim mlaj-

šim.« Sledi razprava prof. Neve Godnič, po njej pa pregledi za posamezne slovenske srednje šole. Najprej je seznam učnih in neučnih moči, ki so bile v službi na slovenskih šolah v šolskem letu 1979/80, po njem pa običajni pregled vpisanih dijakov po razredih in dragoceni podatki o šolskem in izvenšolskem delovanju dijakov. Na koncu publikacije je statistični pregled v obliki tablic vseh obravnavanih šol in nekaj fotografij. Zanimiv in koristen je tudi seznam publikacij profesorjev in seznam šolskih knjig, ki so jih napisali, in še druge informacije, med katerimi je skorajda najbolj boleča vest, da so v tem šolskem letu prenehale izhajati »Literarne vaje«.

Izvestje je s svojimi podatki in drugo vsebino nedvomno zelo pomembna publi-

dalje na 8. strani ■

M.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Repertoar SSG za sezono 1982-83

V abonmaju

Titus Maccius Plautus

HVALISAVI VOJAK, komedija prvič v slovenščini.

Matjaž Kmecl

MUTASTI BRATJE, poljudna igra krstna u-prizoritev.

Augustus Strindberg

SMRTNI PLES, drama.

Piero Chiara

DELITEV, komedija prvič v slovenščini.

Ivan S. Turgenjev

MESEC DNI NA VASI, komedija gostovanje PDG iz Nove Gorice.

Carlo Goldoni

SLUGA DVEH GOSPODOV, komedija gostovanje Drame SNG iz Ljubljane.

Vrsta abonmajev

- Red A (premierski)
- Red B (prva sobota po premieri)
- Red C (prva nedelja po premieri)
- Red D (mladinski v sredo)
- Red E (mladinski v četrtek)
- Red F (druga sobota po premieri)
- Red G (popoldan na dan praznika)
- Red H (mladinski)
- Red I (mladinski)
- Red J (mladinski)

Cene abonmajev

PREMIERA

- Parter 35.000 lir
- Balkon 15.000 lir

PONOVITVE

- RED B, C
26.000 lir — 15.000 lir
- RED F, G
20.000 lir — 15.000 lir

Slovensko stalno gledališče razpisuje (razen za premiere) v Trstu tudi družinski abonma, ki omogoča družinam skupni obisk z osnovnim abonmajem, h kateremu vsak nadaljnji družinski član doplača 20.000 lir.

Mladinski abonma velja za vse sedeže in stane 15.000 lir. Po isti ceni nudimo abonma tudi invalidom.

Vpisovanje abonmentov do 7. oktobra ob delavnikih od 10. do 12. in od 18. do 20. ure pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4, tel. 734-265, 734-269.

Dosedanji abonenti lahko obnovijo abonma tudi telefonsko do 5. oktobra.

—O—

PIANISTKA DUBRAVKA TOMŠIČ V GORICI

V četrtek, 30. septembra, je bil v gledališču »G. Verdi« v Gorici koncert, na katerem je nastopila pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjak skupno s simfoničnim orkestrom gledališča »G. Verdi« iz Trsta, ki ga je vodil Massimo De Bernart.

Občinska seja v Gorici

Pretekli petek se je sestel občinski svet v Gorici in obravnaval vrsto vprašanj; ker je minilo precej časa od zadnje seje, so številni svetovalci postavili županu oziroma občinskim odbornikom vprašanja z različnih področij. V začetku seje se je župan spomnil umorjenega generala Dalla Chiese, zatem pa so svetovalci soglasno sprejeli resolucijo obsodbe pokolov v Bejrutu. Nato je občinski svet potrdil vrsto sklepov, ki jih je sprejel ožji odbor. Precej je bilo govora o taksi za izhode iz dvorišč in stanovanj, ki jo občinska uprava namerava uvesti. O tem vprašanju se je v lokalnem časopisu precej razpravljalo zadnje čase, še posebno potem ko so rajonski sveti zahtevali, da se o tem oni sami izrečejo. Prišlo je tudi do različnih interpretacij prav glede potrebe po posvetovanju z rajonskimi sveti. Nadzorni pokrajinski odbor je namreč zavrnil sklep občinskega sveta prav zaradi tega, ker ni občinska uprava vprašala za mnenje rajonske svete. Nekateri svetovalci so zahtevali pojasnilo župana in ta je izjavil, da ne bodo zaprosili za mnenje krajevnih skupščin in da o stvari ne bodo več diskutirali v občinskem svetu. Pravilnik, ki

ureja to zadevo, je bil sprejet že pred dvajsetimi leti, praktično je veljaven že od takrat, vendar ga niso nikoli aplicirali. Ni pa znano, kako bodo lahko uvedli danes to takso glede na cone, ki bi morale biti sedaj drugačne od onih, ko so jih začrtali pred dvajsetimi leti. Vprašanje bo vsekakor še aktualno, saj si ni mogoče predstavljati, da bodo rajonski sveti mirno sprejeli te županove izjave, potem ko so v zadnjih tednih le izrekli svoje mnenje, ki je v veliki večini primerov negativno ali vsaj vsebuje nekatere nove predloge.

—O—

V NEDELJO

KOLESARJENJE PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 3. oktobra, bo manifestacija »Kolesarjenje prijateljstva«, ki ga že peto leto organizirajo Občinska zveza telesno-kulturnih organizacij iz Nove Gorice, Posoški center za socialni turizem iz Gorice in Zveza slovenskih športnih društev v Italiji. Proga se bo odvijala po ulicah Gorice in Nove Gorice in bo dolga 30 kilometrov; startali bodo izpred stavbe občinske skupščine v Novi Gorici ob 9. uri. Prireditelji ni tekmovalnega značaja in se je lahko udeležijo posamezniki in skupine; vpisujejo zgoraj omenjene organizacije.

PREDSTAVITEV KNJIG Z T T

Prva prireditelji v goriškem Kulturnem domu je bila pretekli četrtek 23. septembra in je doživela lep uspeh. Predstavili so knjige Založništva tržaškega tiska; večer je otvoril Marko Kravos, zatem pa so spregovorili avtorji novih publikacij: Ace Mermolja, Irena Žerjal, Miroslav Košuta, Josip Vidmar, Bojan Štih; Marko Kravos je predstavil še odsotne avtorje, in sicer Vladimira Kavčiča, Ljerkro in Luca Menasheja.

Za zaščito doberdobskega jezera in okolice

Pretekli teden je bila v sejni dvorani doberdobske občine zanimiva razprava o namenih občinske uprave, da bi podobno kot druge kraške občine zaščitili okolje in naravne lepote Krasa. V primeru Doberdoba gre specifično za zaščito doberdobskega in sabliškega jezera. Župan dr. Mario Lavrenčič je uvodoma povedal, da bo občinska uprava izkoristila finančna sredstva deželne zakon št. 22, ki predvideva zaščito naravnih dobrin. Po vsej verjetnosti bo občina že letos dobila nekaj teh sredstev, ki bodo služila za ureditev steze okrog jezera in nekaterih parkirišč. V naslednjih letih, če bodo za to dobili ustrezna sredstva, pa naj bi izvedli širši in celotni načrt, za katerega bi morali porabiti po današnjih ocenah milijardo lir. Gre za velikopotezen načrt, ki pa bo brez dvoma prispeval, da se zaščiti to področje in tudi jezero, ki je bilo pred mnogimi leti

pravi biser: voda je bila pitna, rib je bilo veliko in tudi druge favne. Nekatere posege je občina sicer že izvedla letos spomladi, ko so postavili zapornice na poti, ki vodijo k jezeru. V prihodnosti ima občina tudi v načrtu odkupiti neko stavbo, ki bi jo preuredili v naturalistični muzej in radikalno očistiti jezero, ki ni več tako živo in privlačno, kot je bilo v preteklosti. Razvila se je med občinskimi upravitelji in številnim občinstvom živahna debata, ki je dokazala, da vlada med ljudmi veliko zanimanje za zaščito jezera, predvsem pa skrb, da bi se okolica in narava ohranili nedotaknjeni. Izvajanja župana je dopolnil še podžupan prof. Karlo Čermic. Občina ima namen postaviti ob stezah dvojezične smerokaze in pripraviti dvojezični vodič o Krasu, o jezeru in doberdobski občini, kar bo pripomoglo k ovrednotenju te kraške pokrajine.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka »Meddodja«

Pred nedavnim je prispela iz Buenos Airesa nova številka slovenske revije »Meddodja«, prva po nekako poldrugoletnem presledku po znani predvsem finančni krizi, ki je zajela založbo Slovenska kulturna akcija in je bila končno nekako v začetku tega leta le v glavnem premagana.

Ce odštejemo v kastilijanščini napisano pesem urednika Franceta Papeža »Un saludo« (Pozdrav), se začenja vsebina te številke s tremi vsebinsko povezanimi črticami Vinka Beličiča »Slovo od puste dežele«. Posamezne črtice imajo naslove »Jorkovi«, »Ob nekem portretu« in »Opomin«. V njih je veliko lastnega doživljanja, skoraj avtobiografskega kar je, kot vemo, značilno za Beličičevo pripovedništvo, a vse je dvignjeno na višjo, ne zgolj osebno raven — skozi Beličičevo pisanje struji življenje z vsem svojim pekočim žarom in največkrat grenkim, včasih pa tudi sladkim okusom. Njegovo osebno doživljanje je neločljivo, biološko in hkrati mistično skrivnostno povezano z življenjem vsega slovenskega naroda. To čutimo posebno ob črticah »Jorkovi« in »Opomin?«. Črtice napravijo še tem močnejši vtis na bralca zaradi izredno lepega, lahko bi rekli kar plemenitega jezika, v katerem so napisane. Vsebinsko zmoti na redkih krajih vztrajanje pri kakih že v preteklost sodečih pojmovnih shemah, npr. o slovanstvu.

Drug izviren pripovedni spis v novi številki »Meddodja« je črtica Ljerke Lavrenčič »Z glasbeno spremljavo«. V obliki spominskih prebliskov ali vložkov si avtorica v mislih obnavlja doživljanja iz svoje mladosti v predvojni Ljubljani, iz medvojnega življenja v Rimu, iz življenja v povojnem času v Argentini, z obiska leta 1971 v Ljubljani in spet v Argentini. Med poslušanjem glasbe starih mojstrov, ki jo spominja na pretekle dogodke, se spominja svoje nekdanje prijateljice, nekdanjega življenja in duhovnega ter kulturnega ozračja v Ljubljani, medvojne obiska v domačem mestu pod tujo okupacijo v mrkih zimskih dnevih, pa novega obiska po tridesetih letih v Ljubljani, ki se ji zdi zdaj še tuje mesto, na katero jo skoraj nič več ne veže razen spomina.

»V Ljubljani se je čutila zbuljena«, beremo. »Mesto je bilo drugo. Ni ji bilo več domače. Bilo ji je tuje tudi tam, kjer so še stale stare hiše. Staro osrednje mesto je bilo kot druga slika v istem okviru. In vse je bilo majhno, otisnjeno. Po cestah so hodili drugi, tuji ljudje. Počutila se ni na pravem mestu in vpraševala se je, zakaj skuša v tem čudnem kraju iskati "tiste stezice, ki so včasih bile..."«

Frank Bukvič, pisatelj, ki živi v Združenih državah, obuja v črtici »Marduk« spomin na svoja mlada leta v Slovenski krajini (t.j. v Prekmurju) in na cigansko Marduk, ki mu je bogve kako iz kart baje vse pravilno uganila, kar je zadevalo njegovo prihodnost. Črtica je zanimiva tudi kot prikaz ciganskega življenja v tej slovenski deželi na meji Madžarske, vsaj v predvojni letih. Konča pa se tragično: »Med splošno "čistko" je "izvoljena rasa" odgnala Marduk in cigane v kacet in jih tam zažgala«, pravi pisatelj in s temi besedami zaključuje svoje pisanje.

Ted Kramolc, slovenski pisatelj, ki živi v Kanadi, objavlja črtico z naslovom »Foto album«, doživlja v Torontu. Značilno za Kramolca, pa tudi za večino slovenskih pisateljev, ki živijo v

tujini, je, da niso sposobni pisati v tretji osebi, se pravi, kot objektivni opazovalci življenja v novi deželi, v katero jih je zaneslo. Vedno so v nekaki polemiki z njo, v direktnem soočenju s tamkajšnjim življenjem in človeškimi tipi. To je še tipično emigrantska literatura, čeprav se tega menda ne zavedajo. Ne zaradi jezika, ampak zaradi odnosa do okolja. Vsebinska Kramolčeva črtica je zanimiva in aktualna, namreč cinično brezobzirna želja po denarju pri človeku, ki bi rad hitro prišel na zeleno vejo. Pač pa je Kramolčev jezik nezanesljiv, manjka mu že fines slovenskega jezikovnega izražanja, ni več trden glede sklonov, s katerimi se vežejo predlogi, ponesreči se mu kakšna sklanjatev. Čudno, da tega ni opazilo in popravilo uredništvo revije.

Vladimir Kos je objavil v tej številki »Meddodja« nekako detektivsko črtico z naslovom »Mac len«, iz slovenskega priimka Maklen, zanimiv splet slovenskih, ameriških in japonskih pripovednih elementov v japonskem okolju neke po dogoro Fudži.

Nikolaj Jeločnik je prevedel novelo Marice Meštrovič »Roselight«, ki piše v španščini in živi v Argentini. Branko Rozman pa objavlja v prevodu prvo dejanje drame Diega Fabbrija »Preiskava«.

Pesmi so prispevali France Papež, Vladimir Kos, Jože Cukale.

Cetrty izvorni pripovedni spis je novela »Ob srebrni reki«, ki jo je napisala Rezi Marinšek, že dokaj znana in uveljavljena slovenska pisateljica v Argentini. Novela je zajeta iz življenja argen-

tinskih Slovencev, tipično ženska, pristrčna in prežeta s sanjami ter fantastičnostjo.

Karel Rakovec pa je prepešnil nekaj sonetov Shakespeara, Hernandeza, de Gongora, Pessoa in Foscola.

Kar zadeva eseje in razprave, najdemo v tej številki le dva. Znani slovenski filozof v Argentini Vinko Brumen je zastopan z esejem »Idealizmi — pravi in krivi«. V njem prikazuje predvsem krivi, naivni idealizem med Slovenci in piše med drugim: »O kvarnem vplivu ideologij na naše mišljenje in ravnanje bi morali več razmišljati. Ker so ideologije nekake v vsakdanjost ponižane vere ali pa na versko raven dvignjena neverska mnenja, prodirajo globoko v človekovo bistvo in ga slepijo, da ne more stvarno gledati sveta in življenja in zato ne pravilno ravnati. Ali res ne

Poravnajte naročnino!

preseneča, da je nekdo, ki prej še muhi ni mogel storiti nič zalega, naenkrat pripravljen celo ubijati, tudi svoje najbližje, ko ga je obsedla kaka ideologija? In da so proti ideološki zagrizenosti vsi napor in razlogi brez moči?»

Vinko Brumen je zanimiv in redek primer slovenskega filozofa, ki stoji z obema nogama na zemlji, a ki vendar ceni ideale.

Cerkveni zgodovinar p. Maver Grebenc iz Avstrije pa je prispeval dolgo zgodovinsko razpravo »Virida v Stični«. Gre za nekdanjo milansko kneginjo in avstrijsko vojvodinjo Virido, ki je proti koncu svojega življenja živela v Stični in je tam tudi pokopana. To je bilo v 14. stoletju.

Druge, krajše prispevke za to številko »Meddodja« so prispevali France Papež, Vladimir Kos, Lev Detela in Andrej Rot ter še kdo. Številka je okrašena z ilustracijami kiparja Ivana Bukovca.

ff

Tretja številka revije »Znamenje«

Tudi nova, tretja letošnja številka revije »Znamenje« se začenja z uvodnikom škofa Vekoslava Grmiča. Uvodnik ima naslov »Vera v človeka« in Grmič piše v njem: »Morda ni bil človek nikdar v takšni nevarnosti, kakor je danes. Ta nevarnost je naravnost bivanjska, se pravi, da so v nevarnosti ne le nekatere vrednote človeškega življenja, le nekatere njegove razsežnosti, temveč je v nevarnosti njegovo bivanje nasploh. Seveda so pojavi, ki človeka ogrožajo, različni in so eni bolj nevarni, drugi zopet manj. Najusodnejše pa je, da se marsikdo nevarnosti niti ne zaveda. Rekli bi lahko, da so ljudje večinoma hudo neosveščeni. Zopet drugi pa so ali skrajni optimisti ali skrajni pesimisti in zato mislijo, da ni treba ničesar storiti ali da se ne da nič narediti. Vprašanje je tedaj, zakaj je tako, zakaj je današnji človek v tem pogledu tako neprebujen, zakaj se obnaša večkrat povsem nezrelo in kaj naj storimo, da bi ravnal drugače; kaj naj storimo, da bomo lahko vanj verovali.«

Grmič potem govori o nevarnostih, ki grozijo človeštvu, o krščanskem gledanju na človeka, pa tudi o Marxovem pogledu na človeka in pravi, da bi si bilo treba spričo nevarnosti, ki jih je omenil, tako s krščanske kot z marksistične strani prizadevati, da bi jih zmanjšali na najmanjši obseg, do najmanjše mere.

Psiholog Janko Bohak je prispeval razpravo »Osnovne značilnosti konverzivne, t.j. histerične duševne strukture«, v kateri govori o du-

ševno motilnih pojavih, kot so motnje zavesti, histeričen značaj, infantilnost, egocentričnost, nepristnost. Jože Rajhman je napisal esej ob sedemdesetletnici smrti pesnika Aškerca, z naslovom »Aškerčeva, tragika«. V eseju objavlja med drugim nekaj doslej še neznanih dejstev iz Aškerčevega pesniškega delovanja in njegove korespondence v tem pogledu. Med drugim zvemo, kako ostro je Aškerc odklanjal Mahničovo gibanje. Literarni zgodovinar Marijan Breclj nadaljuje s svojim objavljanjem dokumentov o odnosih med Bevkom in dominsvetovskim krogom. Pisma Dom in svetovih urednikov so zelo zanimiva, ker nam osvetljujejo tedanje razmere pri tej katoliški literarni reviji in miselnost tedanje slovenske katoliške inteligence. Matija Remše pa objavlja pod naslovom »Zrcalce, zrcalce...« odlomke iz Kocbekovih partizanskih dnevnikov, v katerih govori o duhovnikih. S tem je omogočil bolj strnjen pregled nad tem poglavjem novejših slovenske zgodovine. Revija objavlja tudi nekaj prevedenih člankov in sicer »Pogovor s Schillebeeckxom«, »Darwin contra Genez« in »Kritiki religije od razsvetljenstva do danes«. Kar zadeva zahtevnejše leposlovje, prinaša ta številka samo pet pesmi Minke Korenčan. Naj omenimo še tri rubrike na koncu: »Zapisi«, »Razmišljanja« in »Med knjigami in revijami« ter kratko napolpesniško prozo Bogomila »Iz bolnišnice«. V rubriki »Razmišljanja« Jože Lohrant precej kritično piše o povesti Zore Piščanc »Pastirica Urška«.

Sodobno kmetijstvo

bolezni zaradi pomanjkanja vitaminov

Predvsem ne smemo živali krmiti enolično z eno samo vrsto krme, temveč z mešanico raznih krmil. V rastlinah, ki rastejo na soncu, je navadno zadosti vseh vitaminov, največ pa jih je v planinskih predelih, kjer je zrak čist in so sončni žarki bolj učinkoviti. Zato je planinska paša pravo letovišče za mlado živino, ker se ob izdatni krmi obenem zadosti potrebi po sprehodih, tako da si živina pripravi v telesu zalogo vitaminov za zimski čas.

V senu bomo ohranili največ vitaminov, če bomo travo pokosili zgodaj, saj takrat vsebuje največ teh snovi. Čim dlje pa je mrva spravljena na skednju, se vrednost vitaminov zmanjšuje, nasprotno pa se v silaži ali okisani krmi vitamini ohranijo najdlje. Enako se dobro ohranijo v pesi, ki jo zato hranimo za pozni zimski čas.

Škodljiva je navada, da skoraj vso klajo za prašiče kuhamo in s tem uničujemo vitamina A in C. Zaradi tega se pri živalih pojavljajo razne motnje in bolehnost, zaradi katere so naši prašiči sprejemljivi za rdečico, saj je tudi ta bolezen posledica zmanjšane odpornosti. Na splošno drži, da prašiče krmimo preveč enolično in s preveč vodeno klajo.

Prašiči ne dobivajo tudi skoraj nobenih beljakovin živalskega izvora. Zato so izmed vseh domačih živali najbolj občutljivi za pomanjkanje vitaminov. Prašiče je zmladega privajati na presno krmo, to je na drobno zrezano peso, korenje in tudi okisano krmo, kot je okisan krompir. Pozimi pa dodajamo deteljin in seneni drobir. S tem si prihranimo dosti časa in dela, pa tudi kuriva. Kdor ne uporablja kisle krme, naj kuha ali pari krompir, ker prašiči kuhanega bolje prebavijo kot surovega. Posebno moramo skrbeti, da dobijo breje in dojne svinje raznovrstno, mešano hrano. Za breje svinje je paša zelo koristna in poslužimo se je, kjer se le da.

Rudninske snovi niso krmila, so pa negibno potrebne za redni potek vseh življenjskih dogajanj v telesu. Z njimi se gradijo telesne celice, nastajajo kri, mleko in drugi telesni sokovi. Zadostna količina teh snovi v krmi je eden prvih pogojev za gospodarno živinorejo. Žival s sečem in iztrebki stalno izloča rudninske snovi, kolikor jih telo ne porabi za presno in jih je treba nadomestiti s krmo.

Najvažnejše rudninske snovi, ki jih telo potrebuje v večji množini, so kalcij in fosfor v obliki fosforne kisline ter kalij in natrij. Rudninske spojine telo lahko uporabi samo, če so topljive v vodi. Nekatere netopljive snovi natrija, kalcija in železa, kakor tudi fosfornih snovi raztaplja želodčna kislina in jih tako pripravi uporabne za telo. Telo uporabi povprečno polovico rudninskih snovi, kar jih je v krmi. Odločilne so tiste, ki jih vsrkajo čreva. Zgodi se, da je v hrani dovolj apna, a

Kako preprečevati

ga v telesu začne primanjkovati, če je obenem preveč fosforne kisline. Takrat telo apno porabi predvsem, da izloči presežek kisline, ki bi sicer zdravju škodovala. Pomembna so razmerja med kalcijem in magnezijem, med kalijem in kislina, sicer pride do motenj in celo do resnih obolenj. Kalij in natrij stvarjata lužninske, fosfor in žveplo pa kisle spojine.

Telo rudninske snovi tudi skladišči in po potrebi uporablja, ko jih v krmi zmanjkuje, tako apno in fosfor iz kosti. Rudninske snovi uravnavajo presnovo vode v telesu, enako pa so potrebne za presnovo beljakovin in maščob.

Natrij sodeluje pri nastajanju novega tkiva in mleka, je pa tudi sestavni del kuhinjske in živilske snovi, ki jo rastlinojede živali potrebujejo v velikih količinah, ker mnogo natrija izločajo z mlekom.

Če molzne krave nimajo na voljo dovolj kuhinjske soli, so manj ješče, hujšajo in se zmanjša molznost. Zaradi pomanjkanja natrija in klora v krvi, popušča tudi napetost v telesnih celicah, pojavijo se motnje v delovanju nadobistne žleze, ki izloča hormone ali pobudilo za telesno presnovo.

Večja, ko je molznost, prej utegne priti do kakih motenj in so hujše. Če je pomanjkanje veliko in traja dalj časa, žival lahko tudi pogine. Krava, ki molze na dan okoli 20 kilogramov mleka, potrebuje 6 dkg soli. Najbolje je, če ji sol natresemo na krmo, nikakor pa ne v obliki liznih kamnov.

(dalje)

Z. T.

Revija »Cerkev v sedanjem svetu«

■ nadaljevanje s 3. strani

ne bi smeli razlagati evangelija vedno po istem kopitu. Renato Podbersič iz Vipave piše o pastoralni uporabnosti apostolskega pisma o družini. Valter Dermota iz Ljubljane je prispeval spis »Avdiovizualna govorica in sveto pismo«, Anton Smerkolj, tudi iz Ljubljane, pa navaja nekaj izkušenj pod naslovom »Iz življenja neokatehumenskih skupnosti«. V rubriki »Oznajevanje« izraža Anton Strle iz Ljubljane »Nekaj pripomb k izrazoslovju v našem oznanjevanju«. V rubriki »Dialog« je objavljen pogovor s štajerskim (hajdinskim) župnikom Pavlom Puckom. Pogovor obravnava veliko zanimivih tem. Ta intervju daje številki aktualno noto.

ZAČETEK POUKA NA ZAVODU ZDRUŽENEGA SVETA

■ nadaljevanje s 3. strani

svojo prisotnost in odprtost do mladih gostov in njihovih profesorjev.

Zavod združenega sveta je postal torej stvarnost. Prav tako pa je dejstvo, da še niso stekla potrebna dela za popravilo stare devinske šole in drugih stavb v devinskem gradu, kot tudi nekdanje vojašnice finančnih stražnikov, ki naj bi s prihodnjim letom bile dom sedanjih gostov hotela Evropa. Ne vemo, kje so vzroki za to odlašanje, saj bo leto kmalu naokoli, a potrebna popravila zahtevajo veliko časa in denarja. Občani pa so že precej radovedni, kako se bo stvar iztekla. Škoda bi namreč bilo, da bi se morali dijaki in njihovi profesorji prilagoditi življenju v otročnem hotelu, kjer ne bi mogli priti konkretno in dnevno v stik s kulturnim, socialnim in narodnim stanjem v vasi ozioroma občini.

M.

WALESA

Množijo se predlogi, da bi letošnje Nobelovo nagrado za mir podelili poljskemu delavskemu voditelju Walesi. V Rimu se je sestal vsedržavni svet Organizacije Svobodno središče izobražencev, ki je soglasno sklenilo, da uradno predlaga sindikalista kot doslednega, dostojanstvenega, pogumnega in modrega borca za človekove pravice in mir.

DUNAJ ZAHTEVA USTANOVITEV PREISKOVALNE KOMISIJE

Avstrijska vlada zahteva od Varnostnega sveta Združenih narodov, naj ustanovi mednarodno preiskovalno komisijo v zvezi s pokoli v begunskih taboriščih v neposredni bližini Bejruta. Kancler Kreyski je časnikarjem izjavil, da je vlada na njegovo pobudo sklenila, naj ustanovitev mednarodne preiskovalne komisije zahteva od Varnostnega sveta zunanji minister Pahr.

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Daniel L. Cabourn

PARTIJA REMIJA

V nedeljo, 3. oktobra ob 19. uri v Komnu.

V ponedeljek, 4. oktobra ob 19.30 v Novem mestu.

V torek, 5. oktobra ob 20. uri v Solkanu.

- Čuj Mihec, ma ti amerikanci se jeh prou zmišljavajo ku Bertoldo. Zdej se strašno šire jn dela pousod podružence tista nje banko od semen.
- E, amerikanci jemajo strašno dobro organizirano agronomijo jn farne jn vse sorte.
- Ma jest ne govorim od semen od ječmena al od ajde. Tu je ana banko od moških semen.
- Ma sej je vsako seme moško ...
- Ti me ne zastopeš. Jest govorim od semen od moških, od ledi. Tam u Kaliforniji se je nekšen Graham zmislu, de bo prodajau seme od moških. Ma samo od supertelegentne možou, tašneh, ke so dobili vre kašno Nobelovo nagrado zatu ke so forte štedirani.
- Ma tisti, ke so dobili kašno Nobelovo nagrado so vsi vre v letih jn ne znam ...
- E, bojo že še kej stisneli ž njeh. Bojo morbet angažirali kašne mlade jn potrpežljive punce. Vse je, dragi moj, stvar organizacije.
- Jn kej bojo tudi tisto seme prodajali Rusam?
- Ma ne, ke pruti Rusam je embargo. Uani bojo tisto seme prodajali Amerikankam; tistem, ke be rade jemele telegentne otroke jn ke lahko plačajo.

Jeh bojo umetno oplojevali ku, denmo reč, pr nas krave.

- Sm zastopu. Jn jest stavem, de bojo jemeli ta semena vse lepu sortirane: od biologov posebej, od literatov posebej, od elektronikov jn taku naprej.
- Ma jest ne verjem, de se genialnost poverba. Jn sm poznou marsikaterga pametnega jn pridnega očeta, ke je jemu sinove vse šempjaste. Jn pole je nekej odvisno tudi od matere. Kašnem ženskam misle tisti Graham prodajat ta semena?
- A vsaki. Vsaki, ke lahko plača. Zatu ke uan prave, de ni neč odvisno od matere, ma vse od očeta.
- E, je furbast tisti Graham. Ja, ja, vse po amerikansko: biznes je biznes.
- Kepej. Šempjasteh bab, ke be tele jemet telegentne otroke ne bo nikoli zmankalo. Uan prave, de so dvej vre rodile, šest je vre nosnih jn aneh štiristu jeh čaka na seme, so vre abonirane.
- Ma zde jest rečem, de mulci ke se zde rodijo, ne bojo miga precj znašli kašno novo bombo; bo treba počakat, de zrasejo.
- Ma še nekej je tisti Graham pozabutu, de se lahko rodijo tudi punce. Jn jest s prakse znam, de se fantje najrajše vržejo po materi, jn punce pejo po očeti. Jn kej nam pomaga, če bomo jemeli telegentne punce, fantje pejo bojo šempjasti ku njeh matere!
- Znaš, anbot je biu povabljen na ano gospojko večerjo an filozof. (Zatu ke gospodje jemajo zmiram radi u svoji kompaniji tudi kašnega telegentnega človeka.) Jn filozofi so zmeram stari jn grdi. Jn pr večerji je zraven tega filozofa sedela ana forte lepa gospa. Jn uana mu je tela naredet an kompliment jn mu je rekla: Kej rečeste, gospud filozof, kašne fine otroke bi lahko midva jemela, če be se poročila jn be naši otroci jemeli vašo modrost jn mojo lepoto? Jn uan ji je odgovoril: »Ja, ja, ma lahko se zgodi, de bojo poverbali lepoto od mene jn od vas pejo vašo pamet.«

Sanje so zastoni!

»In srečno sta živela do konca svojega življenja...«. Tako se konča veliko pravljic. Srečen zaključek pravljice pa je njen bistveni del, drugače bi pravljica ne imela smisla. Pravljice niso pripovedovali samo otrokom, še danes jim radi prisluhnemo tudi odrasli, zaradi zgodbe kot take, a tudi ker je pravljica kljub svoji fantastičnosti vendarle tesno povezana z vsakdanjim življenjem. Njen prvi namen ni zabava, ampak poučni ali vzgojni smisel, ki ga najdemo v vsaki pripovedi te vrste. Pravljice tudi po vsebini, čeprav preproste, niso banalne, ker odgovarjajo resnični potrebi poslušalcev in ker imajo v odnosu do življenja naraven, kar najbolj pristen pristop.

Sodobni svet, ki se tako na Vzhodu kot na Zahodu vrti predvsem v smislu potrošništva in blaginje, pa je znal temeljito izkoristiti tudi izrazno sredstvo in sporočilno moč pravljice. Metodo in tehniko pravljice je prilagodil sodobnim sredstvom javnega obveščanja in tako ustvaril pravo industrijo »happy end«. Dovolj je, da pogledamo v izložbena okna katerekoli trafike, pa bomo videli nič koliko podobnega blaga, ki gre tudi odlično v promet. Kupujejo pa ga stari in mladi. Poskrbljeno je za »roza« čtivo vseh vrst in otenkov, tako da odgovarja željam in zanimanju odjemalcev. Skoraj neverjetno je, koliko ljudi bere t.i. »giornalino« ali »fotoromanze«. Izredne založniške uspehe pa imajo tudi tiste založbe, ki tiskajo roza romane, raznih pisateljic, kot: Lia-la, Dally, itd. Zelo značilni so tudi uspehi nekaterih popevk, ki zaradi banalnosti svojega besedila naravnost poneumljajo ljudi, a kljub temu imajo, verjetno zaradi posrečenega glasbenega motiva, izreden uspeh in jih vsi pozivljajo ali brundajo. In kje so vzroki, ki polnijo kinodvorane z najstniki in najstnicami, ko v njih predvajajo filme, kot je znani Pinoteaujev film »Čas jabolk«? Nastaja torej neko vedno teže zadovoljivo in vedno bolj pogosto povpraševanje po lahki, neproblematični literaturi, glasbi in filmih, takih, ki človeka ne stanejo nobenega miselnega truda, kriticnosti in mu ne zastavljajo vprašanj.

Razlogov za to je verjetno več. Mogoče sodobni človek, ki vidi bodočnost sveta v precej črni luči, čuti potrebo po lepih sanjah, po tolažbi.

M.

Novice PO SVETU

PADEL GENERAL PLO

Angleški radio je sporočil, da je v vzhodnem Libanonu padel eden najvidnejših vojaških voditeljev Organizacije za osvoboditev Palestine, general Saad Sayel, znan tudi po bojnem imenu Abul Walid.

Skupina kakih 30 mož mu je pripravila zasedo. Na vozilo, v katerem je bil general, je izstrelila rakete in svinčene. To se je zgodilo pri kraju Baalbek. Palestinci niso točno povedali, kdo so bili napadalci, saj so zasedo splošno pripisali sionistom in njihovim sodelavcem.

PRIHODNOST HONG KONGA

Neki kitajski dnevnik v Hong Kongu je pisal, da sta se vladi Velike Britanije in Kitajske sporazumeli, da se bosta v prihodnjem novembru pričeli pogajati o nadaljnji politični usodi Hong Konga, ki je zdaj še vedno britanska kolonija. O tem

vprašanju se je britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher pogovarjala s kitajskimi državniki med nedavnim obiskom v Pekingu. Kitajci, kot znano, zagovarjajo stališče, da je Hong Kong sestavni del Kitajske.

NESREČE PRI DELU V SRS

V republiki Sloveniji so lani zabeležili 47.795 nesreč pri delu. Ker je bilo vseh zaposlenih v Sloveniji 887.197, se je ponesrečil skoraj vsak 20-ti zaposleni. K sreči je le 10,5 odstotka nesreč imelo hujše posledice, ki gredo od zlomov preko trajnih posledic nesreč (2,5 odstotka), do smrtnih primerov (0,5 odstotka).

Več kot polovica nasreč se je pripetila na poti z dela ali na delo in ne na samem delovišču.

Število ponesrečencev pri delu iz leta v leto rahlo upada.

PAPEŽ BO OBISKAL DUNAJ

Kot poroča avstrijska tiskovna agencija APA, bo papež Janez Pavel II. v mesecu septembru prihodnjega leta opravil pastirski obisk v Avstriji. Udeležil se bo dneva avstrijskih katoličanov, ki bo 10. septembra na Dunaju. Med obiskom papeža Janeza Pavla II. na Dunaju so predvidena srečanja v raznih predelih mesta, pastirski obisk pa se bo zaključil z darovanjem maše na stadionu Prater, kjer bodo zbrani avstrijski katoliški mladinci.

IZŠLO JE »IZVESTJE«

SLOVENSКИH ŠOL NA TRŽAŠKEM ZA LETO 1979-1980

■ nadaljevanje s 4. strani

kacija. Ne samo, da je zbrano gradivo važno za zgodovino slovenskega šolstva. Izvestja so važna tudi kot dokument in stvarni prikaz stanja slovenskega šolstva na Tržaškem.